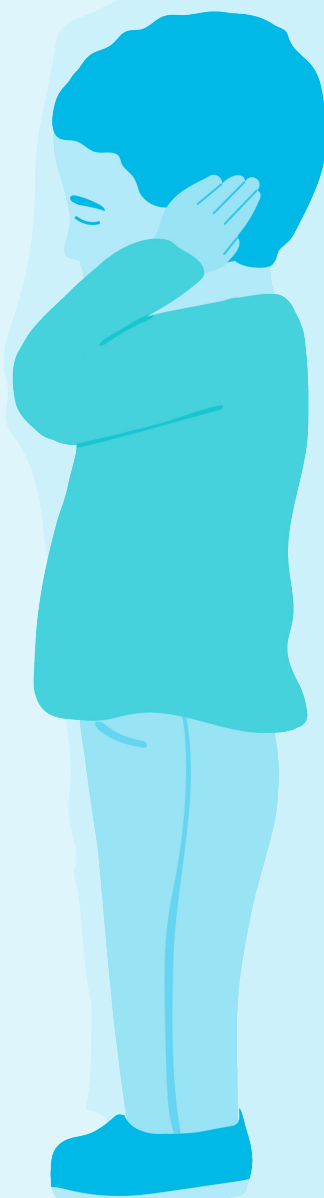

RAPPORT

Barnfridsbrottet:
Uppföljande enkät
om tillämpningen av
barnfridsbrottet på
barnahus

Barnfridsbrottet: Uppföljande enkät om tillämpningen av barnfridsbrottet på barnahus

Sandra Skoog

Barnafrid, Institutionen för biomedicinska och kliniska vetenskaper,
Linköpings universitet

September 2025

Innehåll

Arbetet med barnfridsbrott i barnahus	4
Bakgrund	4
Metod	5
Ordlista	6
Sammanfattning av kartläggningens resultat	7
Barnafriids rekommendationer	7
Resultat fråga för fråga	8
Fråga 1: Är alla barn som misstänkts ha blivit utsatta för barnfridsbrott målgrupp i ert... 8	
Fråga 2: Genomförs samråd i alla ärenden som rör barnfridsbrottet?	9
Fråga 3: I vilken utsträckning genomförs samråd i jämförelse med misstänkt fysisk... . 12	
Fråga 4: I vilken utsträckning samråd genomförs i jämförelse med misstänkt sexuellt...14	
Fråga 5: Finns det skillnader i vilken aktör som anmäler till samråd mellan ärenden... . 15	
Fråga 6: Enligt din uppfattning, finns det skillnader i brottsutredningen i ärenden.... . 17	
Fråga 7: Erbjuder ditt barnahus krisstöd?	19
Fråga 8: Om ja eller delvis; erbjuder ditt barnahus krisstöd till barn som bevittnat... . 20	
Fråga 9: Finns det upprättade rutiner för hur barnfridsbrottärenden ska hanteras på...22	
Fråga 10: Har någon av era samverkande myndigheter infört nya rutiner eller.... . 23	
Fråga 11: Vilka utvecklingsbehov ser du?	25
Fråga 12: Uppskattningsvis, hur många ärenden gällande barnfridsbrott har ni.... . 26	
Fråga 13: Ungefär hur många invånare finns i ert upptagningsområde?	27
Diskussion	28
Tydligare nationella riktlinjer för samråd vid barnfridsbrottet.	28
Förstärkt barnperspektiv i hela rättsprocessen	29
Tillför resurser och ta fram tydligare rutiner inom polisen	30
Nationell kartläggning av socialtjänstens arbete med barnfridsbrott	30
Avslutande ord	30
Bilaga 1	31
Enkätfrågor om arbetet med barnfridsbrott i barnahus	31
Bilaga 2	32
Referenser	32

Arbetet med barnfridsbrott i barnahus

Barnahus har en viktig roll att identifiera och stödja barn som bevittnat våld. Nationellt kunskapscentrum Barnafrid har tidigare genomfört tre kartläggningar (september 2021, maj 2022 och september 2023) om hur barnahus arbetar med ärenden som rör barnfridsbrott. I den här rapporten presenterar vi resultaten från en fjärde undersökning utförd våren 2025 samt Barnafrids rekommendationer för fortsatt utveckling av arbetet med barnfridsbrott inom barnahus.

Syftet med undersökningen har varit att analysera situationen fyra år efter att lagen trädde i kraft. Enkätfrågorna i denna undersökning har delvis förändrats, men i den mån det gått har vi jämfört resultaten med tidigare kartläggningar för att identifiera eventuella förändringar över tid.

Vi vill rikta ett stort tack till barnahusen som besvarat enkäten!

Bakgrund

Den 1 juli 2021 infördes barnfridsbrottet i svensk lagstiftning. Lagen innebär att det är straffbart att låta ett barn bevittna vissa brott mellan personer som står barnet nära. Det brott som begås mot den närstående omnämns vanligen som grundbrott.¹ Under 2024 anmäldes 12 124 brott med en jämn fördelning på flickor och pojkar.² Antalet är betydande högre än vad förarbeten till lagstiftning uppskattade. Efter misshandel mot barn är det den brottstypen som anmälts i störst utsträckning i kategorin brott mot barn under 2024.³

Barnahus etablerades i Sverige 2005 med syftet att säkerställa rättstrygghet, ett gott bemötande och tillgång till stöd och behandling för barn som misstänks ha utsatts för brott. Samverkan inom barnahus innebär att barnet får möta alla relevanta aktörer på en och samma plats – i en barnanpassad miljö där personalen har särskild kompetens om våld mot barn.⁴

I de kriterier som Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen, Rättsmedicinalverket och Polismyndigheten tidigare har redovisat för målgruppen inom svenska barnahus, ingår

1 SOU 2019:32 Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord.

2 Statistik hämtad från BRÅ 250707.

3 Polismyndighetens årsredovisning 2024.

4 Rikspolisstyrelsen (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus. Ju2009/08003/KRIM.

barn som lever med våld i familjen.⁵ Genom barnfridsbrottet tydliggörs att även barn som bevittnat våld i familjen utgör en målgrupp för barnahusens insatser.⁶

Metod

En webbaserad enkät skickades den 13 maj 2025 till samordnare vid samtliga barnahus i Sverige. Enkäten var öppen till och med den 19 juni, och två påminnelser skickades ut under svarstiden. I de fall där ett barnahus har flera samordnare ombads endast ett gemensamt svar att lämnas in.

Samordnare vid 24 av landets 33 barnahus besvarade enkäten, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 73 procent. Jämfört med tidigare enkäter var siffran något lägre. Under 2023 besvarade 28 barnahus enkäten⁷, under 2022, 26 barnahus⁸. Enkäten omfattade 14 frågor, se Bilaga 1.

Respondenterna hade möjlighet att lämna kommentarer till de flesta frågor. För vissa svarsalternativ, särskilt vid alternativet ”delvis”, fanns särskilda kommentarsfält. Till frågan tillkom också ett svarsfält för övriga kommentarer. Samtliga inkomna kommentarer redovisas i rapporten, fråga för fråga. Felstavningar har rättats, och namn på barnahus, polisområden eller polisregioner har anonymiserats av Barnafrid. I övrigt har kommentarerna återgetts i sin ursprungliga form.

Antalet svar är i vissa fall färre eller fler än 24 (se kommentar vid respektive diagram). Ett fåtal respondenter har gett fritextsvar i såväl särskilda kommentarsfält som i fritextfältet. I de fall svaren är lika har vi valt att ta bort fritextsvaret. Har kommentarerna kompletterat varandra har vi valt att sammanföra dem till ett svar.

5 Kriterium 5.2, målgrupp.

6 Rikspolisstyrelsen (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus. Ju2009/08003/KRIM.

7 Barnafrid (2024). Barnfridsbrottet: Uppföljande enkät om tillämpningen på barnahus hösten 2023.

8 Barnafrid (2022). Barnfridsbrottet: Uppföljande enkät om Barnahusens arbete våren 2022.

Ordlista

Förkortningar och begrepp som förekommer i rapporten förklaras nedan.

BFB = Barnfridsbrott

Bf-brott = Barnfridsbrott

BIN/BNR/BINR = Brott i nära. Brott i nära är en avdelning inom polisen som utreder brott som sker mot vuxna och/eller barn i nära relation. Avdelningen är i många fall indelad i två grupper. En grupp utreder brott som har skett mot vuxen person och en grupp utreder brott som skett mot barn.

CFTSI = Child and Family Traumatic Stress Intervention

Erasor = Estimate of Risk of Adolescent Sexual Offense Recidivism. Ett beslutsstöd för bedömning av risk för återfall i sexuellt utagerande beteende för ungdomar mellan 12-18 år som misstänkts ha begått eller dömts för sexuella övergrepp.

FU = Förundersökning. En förundersökning kan också kallas brottsutredning eller polisutredning.

Grundbrott = För att någon ska kunna dömas för barnfridsbrott krävs ett grundbrott som barnet har bevittnat.

LPO = Lokalpolisområde. Lokalpolisområdet ansvarar för de brott som kallas mängdbrott. Mängdbrott är brott som är vanligt förekommande och av enkel beskaffenhet.

MÄ = Målsägande, den person som blivit utsatt för ett brott.

OSL = Offentlighets- och sekretesslagstiftningen

Soc = Socialtjänst

SOL 14 = Socialtjänstlagen 14 kap. Avser här en skyldighet för vissa myndigheter och yrkesverksamma att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får reda på, eller misstänker att ett barn far illa.

Sammanfattning av kartläggningens resultat

Resultaten visar följande:

- 92 % av barnhusen uppger att alla barn som misstänks ha utsatts för barnfridsbrott är en del av deras målgrupp, oavsett om förövaren är vuxen eller syskon.
- Endast 29 % genomför samråd i alla barnfridsbrottsärenden. 71 % gör det delvis. Detta beror ofta på polisens eller åklagarens bedömning samt att dessa ärenden initieras på ett annat sätt med mer akuta förhör än andra brott mot barn som anmäls till samråd.
- Samråd sker i mindre utsträckning vid barnfridsbrott än vid misstänkt fysisk misshandel. Samråd sker i nästan lika stor utsträckning vid misstänkt sexuellt våld som vid misstänkt barnfridsbrott.
- Närmare hälften av respondenterna upplever att barnfridsbrott hanteras annorlunda än andra brott mot barn – ofta med längre handläggningstider och mindre barnperspektiv.
- Barnförhör i barnfridsbrott sker ofta senare i processen än vid andra brott.
- 65 % av de barnhus som erbjuder krisstöd till barn, erbjuder också krisstöd till barn som bevittnat våld, men tillgången varierar mellan kommuner.
- 58 % har upprättade rutiner för barnfridsbrott, medan 17 % är i färd med att ta fram sådana. 12.5 % saknar upprättade rutiner.
- Flera barnhus rapporterar att rutinerna inte alltid följs eller att de är under utveckling.
- Polismyndigheten har infört nya funktioner eller samordnande roller för att hantera barnfridsbrott. Något liknande har inte tagits upp i enkätsvaren om socialtjänsten.

Barnafrids rekommendationer

Fyra år efter att barnfridsbrottet infördes visar enkäten att barnhusen har kommit längre i arbetet med barnfridsbrottet jämfört med tidigare, men att ärendehanteringens fortfarande skiljer sig åt mellan barnhusen. Det finns en tydlig vilja att inkludera barn som bevittnat våld, men praktiska hinder och bristande resurser påverkar möjligheten till likvärdig hantering nationellt. Fortsatt utveckling av rutiner, samverkan och stödinsatser är avgörande för att säkerställa att barn som bevittnat våld får det skydd och stöd de har rätt till. Barnafrid rekommenderar bland annat att:

- Säkerställa nationell styrning så att alla barn i Sverige kan få ett likvärdigt stöd, oavsett våldsförhållande eller hemort.
- Införa tydligare nationella riktlinjer för samråd vid barnfridsbrottet. Se över huruvida särskilda samråd behöver utvecklas när det krävs snabba utredningsåtgärder.
- Stärka barnperspektivet för barn som bevittnat våld i nära relation. Bland annat måste barnets rätt att höras stärkas – det ska inte vara beroende av målsägandens inställning till grundbrottet.
- Tillföra resurser för att möta det ökade behovet beträffande fall med misstänkt barnfridsbrott.
- Tydliggöra ansvarsfördelningen mellan barn- och vuxenutredare hos Polismyndigheten. Barnfridsbrottet bör hanteras av utredare med särskild kompetens om utredningar om barn.

- Genomföra en nationell kartläggning av socialtjänstens arbete med barnfridsbrott. Den bör ha ett särskilt fokus på samverkan inom socialtjänsten och dess benägenhet att polisanmäla när det framkommer uppgifter att barn har bevittnat våld och socialsekreterare har kontakt med vuxen målsägande.
- Genomföra en nationell kartläggning av stöd och insatser efter barnfridsbrottet samt efter initialt krisstöd.
- Säkerställa att socialtjänsten besitter kunskap om brottet, rekommendationerna om polisanmälan samt möjligheten att bryta sekretess. Det finns också skäl att anta att samverkan inom socialtjänsten behöver förbättras.

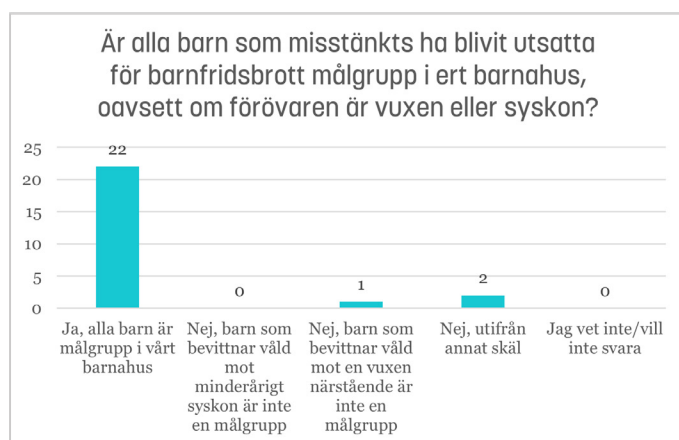
Resultat fråga för fråga

Fråga 1: Är alla barn som misstänkts ha blivit utsatta för barnfridsbrott målgrupp i ert barnahus, oavsett om förövaren är vuxen eller syskon?

En övervägande majoritet av barnahus (92 %) svarade att alla barn som är utsatta för barnfridsbrottet är målgrupp i deras barnahus, oavsett om förövaren är vuxen eller ett syskon. Ett barnahus svarade att barn som bevittnar våld mot minderårigt syskon inte är en målgrupp. Två barnahus svarade nej, utifrån annat skäl.⁹ Skälen de uppgav var:

”Beror mer på vem som är utsatt för grundbrottet. Alla barn om det är ett syskon som är målsägande för grundbrottet och ”barnfridsbrottsyskonet” omnämns i anmälan eller det framkommer på något sätt att bevittnat. Men vi tar också ibland upp när det är en vuxen målsägande, då gör vi en avvägning hur ärendet ser ut. Vi har vid ett tillfälle haft en ungdom som utsatt en förälder för misshandel och då var lilla syskonet ett barnfridsbrotts-ärende.”

”Sedan 250501 har vi ”hela” barnfridsbrottet på samråd.”

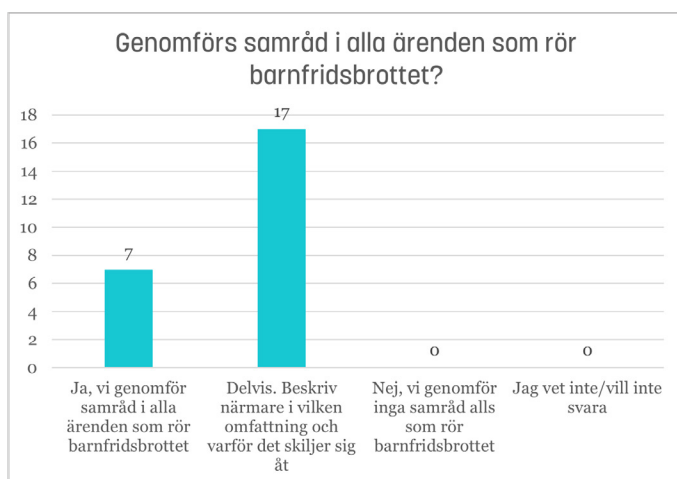
⁹ En respondent har markerat två svarsalternativ (”Ja, alla barn är målgrupp i vårt barnahus” och ”Nej, utifrån annat skäl”), därav blir summan av svaren 25 i stället för 24.

Skillnader i jämförelse med tidigare kartläggningar

Frågan har inte tidigare ställts på det här sättet varför det är svårt att helt jämföra. Dock har det i tidigare kartläggningar framkommit en större variation i övriga fritextsvar. Vi drar därför slutsatsen att barnfridsbrottet i större utsträckning är en del av barnahuset idag än tidigare. Det framkommer dock att det finns skillnader och att målgruppen i praktiken inte kommer till barnahuset.

Fråga 2: Genomförs samråd i alla ärenden som rör barnfridsbrottet?

Endast 29 % uppgav att de genomför samråd i alla ärenden. Majoriteten av barnahusen (71 %) svarade att samråd delvis genomförs i alla ärenden som rör barnfridsbrott. Inget barnahus svarade att de inte genomför samråd alls.

Fritextsvaren visar att i vissa fall hinns inte samråd med innan barnförhör hålls. Det gäller särskilt vid akuta insatser eller när ett ärende hanteras av polisens jour. Det förekommer även att barnfridsbrott upptäcks i samband med utredning av andra brott, vilket kan leda till att förhör bokas direkt utan föregående samråd.

Polisens och åklagarens bedömning är ofta avgörande för om ett ärende tas upp på samråd. Det finns en upplevd ojämlikhet i urvalet, där vissa typer av brott (till exempel fysisk misshandel eller sexualbrott) oftare leder till samråd än renodlade barnfridsbrott. Socialtjänsten kan dock initiera samråd, särskilt om de själva gjort en polisanmälan.

Vem som är målsägande i grundbrottet påverkar också ärendegången. Om det är en vuxen som utsatts och barnen är små eller inte kan höras, kan ärendet hanteras utan samråd. Det finns även en osäkerhet kring ärenden där vuxna målsägande drar tillbaka sin anmälan, vilket påverkar bedömningen av barnfridsbrottet.

Fritextsvaren visar att det finns en ambition att alla barnfridsbrott ska tas upp på samråd, men rutinerna fungerar inte fullt ut än. Det finns organisatoriska skillnader mellan olika polisområden.

Fritextsvar

I fritextsvaren har ett antal teman kunnat urskiljas. När respondenten svarat delvis ombads de att närmare beskriva i vilken omfattning och varför det skiljer sig åt. Svaren är uppdelade dels utifrån respondenter som har kommenterat delvis, dels utifrån teman som framgår i respektive underrubrik. Svar under övriga kommentarer kan därför vara från en respondent som också kommenterat under delvis.

Tematisk indelning av fritextsvar från respondenter som svarat ”delvis” på fråga 2 och närmare beskrivit i vilken omfattning och varför det skiljer sig åt.

Akuta åtgärder eller snabba utredningar gör att samråd inte hinns med.

”Ibland har förhör skett på plats och polis/åklagare bedömer att samråd inte behövs.”

”I ärenden där den misstänkte blivit frihetsberövad och utredningsåtgärder vidtas snabbare än i vanliga fall, sker inte samråd.”

”När ärendet hanteras av Jouren inom BiNR vill de genomföra sina förhör snabbt och ärendet kommer då inte upp på samråd och barnförhören hålls på polisstationen. Även vid akuta insatser från polis och åklagare kan barnahus tjänster och resurser användas. Det behöver bli mer kravställt hos åklagare som handhar ärenden gällande barn att involvera Barnahus för att jobba ytterligare med barnperspektivet, i de områden/regioner där Barnahus finns.”

Polisens och åklagarens bedömning styr om ärendet tas upp på samråd.

”Polisen gör bedömningen om vilka ärenden som ska till samråd.”

”Polisen gör bedömning vilka ärenden som ska till samråd.”

”Delvis. det hålls i större utsträckning ett samråd i ärenden där barnet misstänks vara utsatt för fysisk misshandel/sexualbrott än barnfridsbrott. Detta pga åklagarbeslut. Om de initiala uppgifterna i ärendet är oklara att det är ett barnfridsbrott så avvaktar vi med samråd till dess att den vuxna målsägandens är hörd. När vi fått direktiv från åklagare att barnförhör skall hållas så håller vi samråd. Detta kan dock försövarar för socialtjänsten om dom inlett utredning.”

Vem som är målsägande i grundbrottet påverkar om samråd hålls.

”Se ovan, det beror på vem som är målsägande i grundbrottet. Vi gör avstämning först och i alla ärenden som bedöms vara för oss tar vi dem på samråd. Barnfridsbrott är svårast att bedöma när det är en vuxen som är målsägande (typ kvinna utsatt av sin man) och det är oklart om hon ’står för’ sin anmälan eller vacklar. Då brukar vi låta socialtjänsten utreda mer först. Så vi inte planerar en massa och så faller barnfridsbrottet för att brottet mot den vuxne ’försvinner’ när kvinnan tar tillbaka. OBS generaliserat med kvinna/man nu! Är det ett syskon till ett barn som utsatts tar vi alltid upp dem på samråd.”

”Ärenden där barn har bevittnat våld mot syskon dras i samråd samt ärenden där barn har berättat om våld mot föräldrar och socialtjänsten har gjort bedömningen att polisanmäla misstänkt barnfridsbrott. Resonemang har förts kring att börja hålla ’minisamråd’ kring de ärenden om bf-brott som inkommer direkt till polisen.”

”I de ärenden där syskon bevittnat annat syskons utsatthet. Vi kan även ha samråd i andra barnfridsbrottsärenden där samråd påkallas av andra professioner då dessa ärenden inte passerar oss samordnare vilket handlar om hur polisen organiserar sig.”

Rutiner och förändringar över tid.

”Numer kommer flertalet barnfridsbrotts ärenden till samråd, då åklagarna och polisen arbetar mer riktat i dessa ärenden.”

Övriga kommentarer

Alla ärenden tas upp på samråd.

”Samråd genomförs i alla fall där det är Barnfridsbrott.”

”Vi tar upp alla ärenden som kommer in.”

”Vi får anmälningar om barnfridsbrott (och andra brott inom målgruppen) skickade till oss ifrån polisen och vi kallar till rättsligt samråd.”

”Vi började ha alla barnfridsbrottsärenden på samråd 1 maj 2025.”

”Vi har precis börjat ha hela barnfridsbrottet.”

”Vi behandlar bfb som alla andra ärenden, när det var nytt med bfb prioriterade vi bfb men nu är de med i rullarna som alla andra ärenden.”

Akuta åtgärder eller snabba utredningar gör att samråd inte hinns med.

”Ibland när andra brott utreds så framkommer det att även barnfridsbrott är begånget, i dessa fall så bokas barnförhör in direkt utan föregående samråd (9 st av 203 ärenden 2024). Men majoriteten går via samråd.”

Polisens och åklagarens bedömning styr om ärendet tas upp på samråd.

”Polisen väljer ut vilka ärenden som ska dras på samråd (barn som bevittnar våld mot förälder). Det blir inte rättssäkert när det endast är en eller två personer som ska välja ut ärenden, godtyckliga val.”

Vem som är målsägande i grundbrottet påverkar om samråd hålls.

”Om grundbrottet är vuxenvåld och barnen för små att förhöras kan det ibland utredas utan samråd. Då förmedlar vi i stället kontaktuppgifter mellan utredande socialsekreterare och polis.”

Samråd hålls om socialtjänsten initierar eller begär det.

”Om socialtjänsten upprättar en polisanmälan avseende misstanke om barnfridsbrott, så tas det upp via ett samråd. Om anmälan kommer direkt till polisen, så är det inte säkert att polis/åklagare initierar ärendet till samråd.”

Rutiner fungerar inte riktigt.

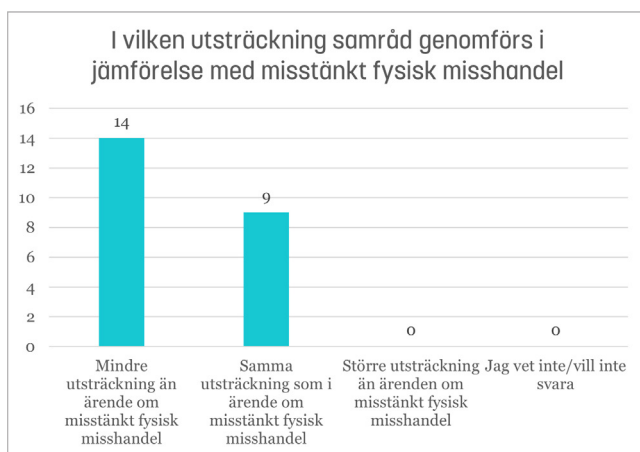
”Sedan hösten 2024 har vi samråd i princip alla Barnfridsbrottsärenden, oavsett om grundbrottet riktar sig mot vuxen eller barn. De ärenden som fungerar sämst är när ärendet fördelas ut på LPO. De har inte samma vana att samverka som 'de vanliga' utredningsgrupperna.”

Skillnader i jämförelse med tidigare kartläggningar

Denna fråga har ställts annorlunda jämfört med tidigare kartläggningar varför det är svårt att helt jämföra. Båda rapporterna visar på organisatoriska skillnader, bristande rutiner och att polisen är den som initierar och avgör om samråd ska hållas eller inte.

Fråga 3: I vilken utsträckning genomförs samråd i jämförelse med misstänkt fysisk misshandel?

En majoritet (61 %) av barnahus svarade att samråd anordnas i mindre utsträckning i ärenden om barnfridsbrott jämfört med fysisk misshandel. Ingen uppgav att det anordnades i större utsträckning än misstänkt fysisk misshandel. En respondent har hoppat över frågan, därav blir summan av svaren 23 i stället för 24.

Fritextsvar

Hur eventuella skillnader i initieringen av samråd kan förklaras.

Fritextsvar som uttrycker att barnfridsbrott hanteras likvärdigt med fysisk misshandel i samråd.

”Samråd genomförs alltid där det är våldsbrott, oavsett om det är misshandel eller barnfridsbrott.”

”Vi gör ingen skillnad på vilka som ska dras på samrådet, alla kommer upp där.”

”I samma utsträckning.”

”Inga skillnader.”

”När det uppmärksammas att det finns en upprättad polisanmälan ang. barnfridsbrott kommer detta ärende till våra samråd.”

”Inte vad jag uppfattar, i båda kommer första kontakten oftast i från polisen genom att de skickar anmälan. Ibland via socialtjänsten, att de hör av sig utifrån att de gjort/på väg att göra en polisanmälan.”

Fritextsvar som antyder att barnfridsbrott inte tas upp i samråd lika ofta som fysisk misshandel.

”Fysisk misshandel alltid samråd. Barnfridsbrott kunde varit oftare. Men vi har blivit lite bättre.”

”Att vi inte får begäran om barnfridsbrott menar våra åklagare & polis är att det är för många. De menar att vi då skulle behövt mer samråd vilket blir en resursfråga, även om vi samordnare ställer oss positiva till mer samråd.”

”Åklagare/polis ser inte alltid behov av samråd alt. att behov av snabb hantering (t.ex. utifrån att någon är anhållen).”

”Polisens organisation och resursbrist.”

”Osäkerhet och att vi inte haft hela barnfridsbrottet på samråd tidigare.”

”Delvis pga ovan - att de ärenden som inkommer via polisen inte dras på samråd. Men vi märker också en osäkerhet hos socialtjänsten i hur de ska resonera kring anmälan om bf-brott då de automatiskt även genererar en anmälan om grundbrottet.”

”Vi är i uppstarten av hela barnfridsbrottet.”

”Vi är fortfarande i uppstarten kring dessa samråd och har därför inte haft så många ärenden än så länge.”

”Se ovan. Eller om frågan är antal barnfridsbrott så är dessa färre än antalet misshandel.”

”Om barnen är för små att förhöras och grundbrottet är endast mellan vuxna blir det inget samråd. Men man skulle kunna säga att det är en form av samråd då vi/jag får i uppdrag av polisen i grundbrott att höra med socialtjänsten vad för info de har kring målsägande och sedan återkoppla det till polisen samt aktuella kontaktuppgifter. Är det BFB utifrån våld mot syskon så tas både grundbrottets våld samt ev syskon som bevittnat våld upp på samråd.”

”I vårt Barnahus inkommer inga eller få anmälningar från socialtjänsten gällande barnfridsbrottet dessa kommer oftast från polis. Därefter beror det på vilken polis/åklagare som hanterar ärendena för dagen/veckan om dessa ska tas upp till samråd eller inte.”

”Den vanligaste ”formen” av barnfridsbrott hos oss är där barn bevittnat syskon bli utsatta för fysisk misshandel av förälder.”

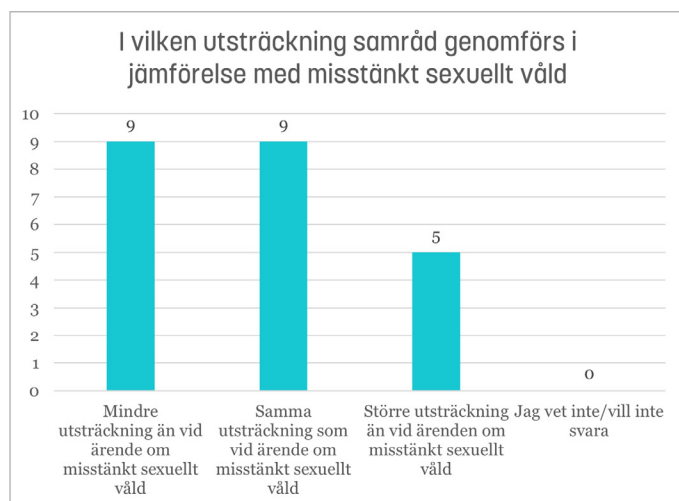
Skillnader i jämförelse med tidigare kartläggningar

Då frågan inte ställts tidigare är det inte möjligt att jämföra skillnader.

Fråga 4: I vilken utsträckning samråd genomförs i jämförelse med misstänkt sexuellt våld?

Svaren visar på en tydlig variation i hur ärenden om misstänkt barnfridsbrott tas upp på samråd jämfört med ärenden om misstänkt sexuellt våld. 39 % av barnhusen uppger att samråd sker i samma utsträckning för båda brottstyperna, medan 39 % menar att barnfridsbrott tas upp i mindre utsträckning. Resterande 22 % uppger att barnfridsbrott tas upp i större utsträckning än sexuellt våld. En respondent har hoppat över frågan, därav blir summan av svaren 23 i stället för 24.

Fritextsvaren visar på att det beror på att även sexuellt våld tas upp i mindre utsträckning vid samråd än fysiskt våld.

Fritextsvar

Utifrån kommentarerna om hur eventuella skillnader i initieringen av samråd förklaras, framgår att det finns en brist i hur sexualbrotten tas upp på samråd jämfört med fysiskt våld varför svaren visar mer likhet i omfattning av samråd.

” Den vanligaste ”formen” av barnfridsbrott hos oss är där barn bevittnat syskon bli utsatta för fysisk misshandel av förälder.”

”Sexuella övergrepp som hamnar på andra områden hos Polisen än på Brott i nära relation missas ofta att anmälas till samråd.”

”Fortfarande kommer inte ALLA barnfridsbrottsärenden till samråd men stadigt ökande, kontra att ALLA ärenden gällande sexuellt våld inte heller tas till samråd om det är utanför nära relation.”

”Utifrån att syskonvåld registreras som barnfridsbrott svarar vi att de är fler än misstänkt sexuellt våld.”

Vissa svar visar att sexuellt våld tas upp i större utsträckning.

”Det ska alltid vara samråd när det är sexuellt våld, när det är i vår målgrupp! Samråd både för förövaren och offret, så vi kan planera Eraseror tex.”

”Att vi inte får begäran om barnfridsbrott menar våra åklagare & polis är att det är för många. De menar att vi då skulle behövt mer samråd vilket blir en resursfråga, även om vi samordnare ställer oss positiva till mer samråd.”

Svar som indikerar att det är samma utsträckning.

”Inte vad jag uppfattar.”

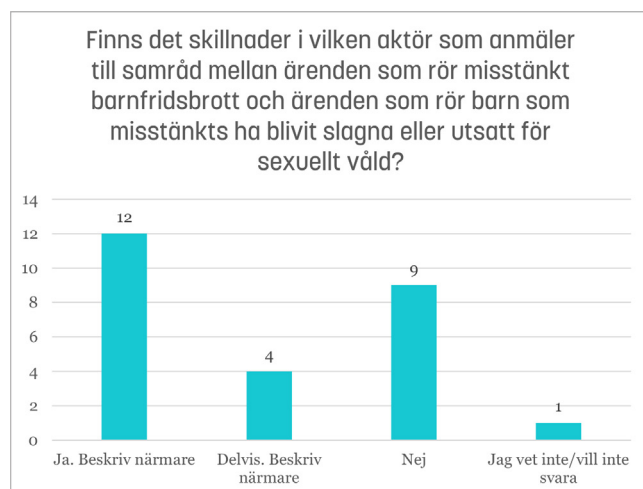
”Vi har samråd varje vecka där alla inkomna ärenden går igenom. Samråd ordnas inte specifikt om det inte är ett akut ärende som inte kan vänta tills nästkommande vecka.”

Skillnader i jämförelse med tidigare kartläggningar

Då frågan inte ställts tidigare är det inte möjligt att jämföra skillnader.

Fråga 5: Finns det skillnader i vilken aktör som anmäler till samråd mellan ärenden som rör misstänkt barnfridsbrott och ärenden som rör barn som misstänkts ha blivit slagna eller utsatt för sexuellt våld?

Svaren visar att majoriteten till viss del eller helt ser en skillnad i vilken aktör som anmäler till samråd.¹⁰ I fritextsvaren går att utläsa att polisen är den vanligaste aktören att påkalla samråd vid barnfridsbrott, särskilt när det gäller ett grundbrott som rör våld mot vuxen. Socialtjänsten är mer benägna att påkalla samråd när det rör barn som bevittnat våld mot syskon.

10 Två respondenter har markerat två svarsalternativ (”Delvis. Beskriv närmare” och ”Jag vet inte/vill inte svara” respektive ”Ja” och ”Delvis. Beskriv närmare”), därav blir summan av svaren 26 i stället för 24.

Fritextsvar

Om ja:

”Polisen som initierar i dagsläget.”

”Polis och åklagare anmäler flest barnfridsbrott till samråd.”

”Det är främst polisen som gör anmälningar in till samråd i barnfridsbrottsärenden (barn som bevittnar våld mot förälder).”

”Oftast är det Polis som anmäler ärenden till samråd gällande barnfridsbrott efter direktiv av åklagare. Nästan aldrig att socialtjänsten anmäler, anledningen är att det måste finnas ett grundbrott och många kvinnor vill inte anmäla. I vårt Barnahus inkommer inga eller få anmälningar från socialtjänsten gällande barnfridsbrottet dessa kommer oftast från polis. Därefter beror det på vilken polis/åklagare som hanterar ärendena för dagen/veckan om dessa ska tas upp till samråd eller inte.”

”I ärenden med barnfridsbrott kommer ärendet oftare från polisen än i ärenden med misshandel och sexuellt våld.”

”När det handlar om barn som bevittnat våld mellan föräldrar/omsorgsperson är det polisen som väljer ut. När det handlar om syskon som bevittnat kan även socialtjänsten påkalla.”

”Barnfridsbrott med grundbrott syskon kommer ofta via socialtjänsten medan barnfridsbrott där grundbrottet är mellan omsorgspersoner kommer nästan endast från polisen.”

”Socialtjänsten polisanmäler väldigt sällan ärenden med endast barnfridsbrottsmisstanken (våldet skett av föräldrar). Socialtjänsten är bra på att både konsultera och polisanmäla misstanke om våld mot barn, men sämre på att både konsultera och anmäla barnfridsbrotten.”

Om delvis:

”Socialtjänsten anmäler BFB i både vuxenärenden och barnärenden medan polisen anmäler endast BFB i vuxenärenden.”

”Polisen gör oftast anmälan till socialtjänsten gällande misstänkt barnfridsbrott. Men socialtjänsten aktualiserar oftare de ärendena till samråd. Svårt att svara på frågan bättre än så. Socialtjänsten som fått in orosanmälan från polisen brukar stämna av med oss, ”tänker polisen att det ska vara samråd i detta” och så kollar vi upp det och gör en planering tillsammans om det ska vara samråd eller ej. Polisen ringer sällan om ärendena med ”bara” barnfridsbrott. I övriga ärenden kan både polis och socialtjänst ta kontakt med oss ungefär 60/40 (socialtjänst 60 och polis 40).”

Övriga svar:

”Nej, det är huvudsakligen socialtjänst som inkommer med anmälningar i samtliga olika typer av brott.”

”Det är oftare att polis varit på plats och gör en anmälan samt en sol 14.”

”Polis och åklagare anmäler flest barnfridsbrott till samråd.”

”Ja, hamnar ärenden på andra polisområden än Brott i nära relation missar de ofta att anmäla till samråd.”

”Att det inte blir en personlig bedömning utan en uttalad brottsrubricering och att vi kommer in tidigare i ärendet.”

”Hos oss så kommer alla anmälningar oavsett brott upp på samråd. Det är ingen skillnad.”

”Samma aktörer som i övriga ärende.”

”Nej”

Skillnader i jämförelse med tidigare kartläggningar

Denna fråga har formulerats annorlunda jämfört med tidigare kartläggningar, vilket försvårar en direkt jämförelse. Trots detta visar fritextsvaren att många av de utmaningar som lyfts är liknande dem som identifierats tidigare. En tydlig skillnad är dock att socialtjänstens medverkan vid samråd inte längre lyfts fram i samma utsträckning. I stället ligger fokus i denna kartläggning på att socialtjänsten mer sällan polisanmäler barnfridsbrott jämfört med andra brott mot barn, särskilt när grundbrottet riktats mot en vuxen.

Fråga 6: Enligt din uppfattning, finns det skillnader i brottsutredningen i ärenden med barn som bevittnat våld jämfört med barn som blivit slagna eller utsatta för sexuellt våld?

Majoriteten (62,5 %) ser skillnader i hur brottsutredningarna bedrivs. Var tredje barnahus uppger dock att de inte vet eller inte vill svara på frågan.

I fritextsvaren framgår att grundbrottet ofta styr hela utredningen, vilket gör att barnets roll hamnar i skymundan. Flera barnahus upplever att ärenden som handläggs av polisens vuxenenheter får längre handläggningstider och ett svagare barnperspektiv. Åklagare deltar mer sällan i samråd i dessa ärenden, vilket ytterligare försvårar samordningen. Samtidigt finns det exempel på förbättringar. Något barnahus beskriver att polisen blivit mer angelägen om att höra barn i ett tidigt skede i barnfridsbrottsärenden, även om ärendet därefter kan hamna i balans, det vill säga att ärendet sätts på paus i väntan på att en utredare ska bli tillgänglig.

Frisvar

Ja, beskriv närmare.

”Den vuxnes perspektiv väger tyngre.”

”Längre handläggningstider, mindre barnperspektiv då det ligger på vuxenenheten hos åklagare. Åklagare deltar inte heller på samråden (oftast).”

”Barn som utsätts för fysiskt eller sexuellt våld prioriteras i högre utsträckning. Barn utsatta för bf- brott kan i vissa fall höras inledningsvis men får vänta på förhörstider och att det ibland hänger på hur grundbrottet hanteras.”

”Sexuellt våld prioriteras högre hos polisen/åklagare än misshandel och barnfridsbrott.”

”Vi upplever att barnet ibland förhörs i ett senare skede i utredningen när det gäller barnfridsbrott.”

”Vid barnfridsbrott genomförs barnförhör generellt senare i processen då åklagare tex. först vill höra vuxen målsägande rörande ”grundbrottet”.

”I ärenden där vuxen är målsägare i grundbrottet är det vår uppfattning att det blir färre barnförhör (kanske med anledning av att grundbrottet önskas vara styrkt innan barnförhör).”

”Polisen förhör barnen snabbare nu i barnfridsbrottsärenden än tidigare, dock kan ärendet efter barnförhöret nedprioriteras och ibland läggas i balans. Dock är polisen mer mån om att höra barnet i ett tidigt skede. När barn själva blir utsatta är det mer självklart att hela utredningen bedrivs skyndsamt.”

”Ja, det är en skillnad i hur ärenden prioriteras om ärendet handläggs av vuxenutredare då har de en annan prioriteringsordning (frihetsberövade ärenden, kontaktförbud, fristärenden). Detta påverkar socialtjänstens utredning. När det gäller misstänkt våld mot barn upplever socialsekreterarna att det går ”snabbare” att påkalla samråd och barnförhör vilket underlättar i deras arbete och utredningar än barnfridsbrotten.”

”Barnfridsbrotten kan fastna lite längre på vuxen, de kommer oftast upp på samråd inom några veckor. BIN har bra kommunikation mellan barn och vuxen hos oss så det brukar fungera bra.”

”Barnfridsbrotten ligger hos en annan grupp inom polisen. Barnförhör kan dröja väldigt länge då polisen ofta fokuserar på att endast utreda grundbrottet först. Ärendena kan även ligga i balans länge hos polisen trots att de ska prioriteras utifrån att det är ett brott mot barn.”

Delvis, beskriv närmare.

”Jag tycker att det ibland kan gå fortare att få förhörstider till barn med egen utsatthet, tror dock att det är en resursfråga hos polisen.”

”Ja, det tror jag. Anledningen är att först måste man styrka ”grundbrottet” och det är i fokus i början av utredningen.”

”Skillnaden till nackdel för barnfridsbrotten ligger ju oftast i hur grundbrottets utredning bedrivs. Att barnfridsbrottet trots allt i slutändan är ”beroende” av hur grundbrottet hanteras.”

”Osäker på vad ni efterfrågar, vi har inte full insyn i polisens vidare arbete efter samråd.”

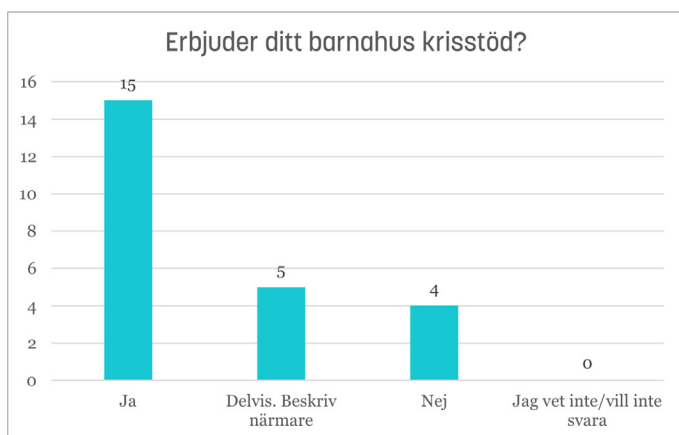
Skillnader i jämförelse med tidigare kartläggningar

I årets kartläggning ser vi en ökning i andelen barnahus som svarar ja, dvs att de ser skillnader, – 46 % jämfört med 28 % i den föregående enkäten. Andelen som svarar nej har minskat något från 8 till 4 %. Vad försämringen beror på är svårt att uttala sig om – det kan också röra sig om att barnahussamordnarna blivit mer medvetna om problematiken.

Fritextsvaren visar att många av de utmaningar som tidigare identifierats kvarstår. Problemen som lyfts är i stort sett samma som i tidigare kartläggningar.

Fråga 7: Erbjuder ditt barnahus krisstöd?

Majoriteten av barnahus erbjuder helt eller erbjuder delvis krisstöd. 17 % uppger att de inte erbjuder krisstöd. I kommentarerna kan man dock se att det är väldigt varierande svar. En del barnahus uppger att krisstödet sker genom socialtjänsten.

Fritextsvar

Delvis. Beskriv närmare.

”Vårt barnahus erbjuder Efter barnförhöret genom socialtjänsten i våra kommuner.”

”Till föräldrar/familjehemsföräldrar.”

”Det är under diskussion om hur detta ska utformas. Just nu pratar vi med föräldrar när Barnförhørsledare flaggar att de behöver extra stöd i samband med Barnförhör etc.”

”Via socialtjänsten då Barnahus har inga egna resurser.”

”Barnahus XX är en samverkansform mellan tre kommuner. Efter att ett barn har deltagit i barnförhör sker uppföljning och stöd till vårdnadshavare eller familjehemsförälder genom respektive kommuns socialtjänst. Barnahus har i dagsläget inga egna resurser för att erbjuda detta stöd direkt. (Kommun) har inget krisstöd, där får socialtjänsten sätta in familjebehandling om familjen önskar det. Det kan i vissa fall ges akut men det kan även dröja. (Kommun) har inget krisstöd men de kan flagga för att ett barn/familj är i behov av krisstöd varpå deras insatsgrupp kan gå in med snabba insatser samma dag vid behov. (Kommun) har ett utarbetat krisstöd med kommunens familjemottagning som åker ut till familjen samma kväll om föräldrarna tar emot (en variant av modellen: Efter barnförhöret).”

Övriga svar:

”Två bup-representanter som delar på uppdraget varav en är särskilt utbildad (CFTSI).”

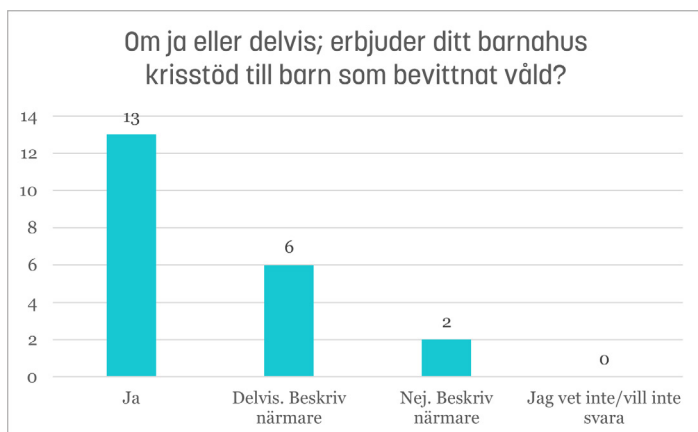
”Barnahus erbjuder inte själva krisstöd, dock påtalar vi behovet av krisstöd till ansvarig handläggare på socialtjänsten i samband med samråd.”

”Socialtjänsten erbjuder krisstöd.”

Fråga 8: Om ja eller delvis; erbjuder ditt barnahus krisstöd till barn som bevittnat våld?

Majoriteten uppger att de helt eller delvis erbjuder krisstöd till barn som bevittnat våld.

Enbart 10 % har svarat nej. I fritextsvaren från deltagare som svarat nej eller delvis framkommer bland annat att socialtjänsten erbjuder krisstöd. Tre respondenter har hoppat över frågan, därav blir summan av svaren 21 i stället för 24.

Fritextsvar

Delvis. Beskriv närmare.

”Genom socialtjänsten”

”Via socialtjänsten då Barnahus har inga egna resurser.”

”När annan profession påkallar behovet.”

”Erbjudandet finns men aktualiseras sällan i det akuta skedet. Vårt barnahus erbjuder trappansamtal.”

”Trappan”

”I (kommun) finns ett organiserat och strukturerat krisstöd /stödsamtal efter barnförhör. Dock är det vårdnadshavaren som måste tacka ja till stödet. Om vårdnadshavare/havarna tackar nej ges tyvärr inget stöd till barnet i anslutning till förhöret. Det kan såklart förekomma stöd vid ett senare tillfälle men inte enligt modell ”Efter barnförhör”.”

Nej. Beskriv närmare.

”Vi erbjuder utredande samtal till barn som bevittnar våld. Det görs på uppdrag av utredande socialsekreterare. Vi håller 2–3 utredande samtal med fokus på det upplevda våldet med ex IRisk som metodstöd. Tanken är att barn som bevittnat våld och behöver fortsatt samtalsstöd ska få utredande samtal och behandling hos samma person. Vid utredningssamtal kontakter vi polis för att informera om att samtal ska hållas vilket ger dem en chans att påskynda ev förhörstid om polis/åklagare önskar höra barnet innan socialtjänst pratar med det.”

”Socialtjänsten erbjuder krisstöd.”

”Hade ärendet tagits upp på samråd och någon hade aktualiserat behovet/konstaterat behov så hade vi erbjudit.”

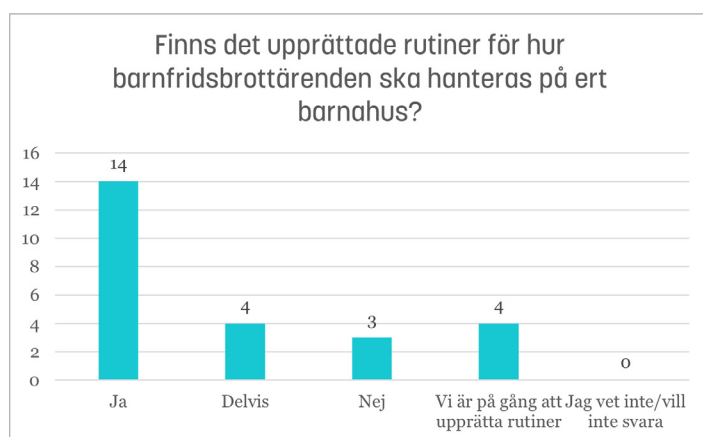
”Detta är pågående, hur det ska utformas etc.”

Skillnader i jämförelse med tidigare kartläggningar

Barnhusen erbjuder krisstöd till barn som bevittnat våld i större utsträckning än tidigare. I denna kartläggning svarar 65 % svarar ja på frågan om de erbjuder krisstöd till barn som bevittnat våld i lika stor utsträckning som till barn som blivit slagna eller utsatta för sexuellt våld. I den senaste kartläggningen svarade 29 % ja på frågan. Av barnhusen svarade 30 % delvis och 10 % att de inte gav krisstöd i lika stor utsträckning. Motsvarande siffror i tidigare kartläggning var 25 % (delvis) respektive 36 % (nej).

Fråga 9: Finns det upprättade rutiner för hur barnfridsbrottärenden ska hanteras på ert barnahus?

Majoriteten (75 %) av barnhusen har, eller delvis har, en upprättad rutin kring barnfridsbrottet. 17 % svarade att de är på gång att upprätta rutiner och 12 % att de saknar en rutin.¹¹ I fritextsvaren framkommer också att en del barnahus anser att rutinen inte fungerar såsom tänkt.

Fritextsvar

”De hanteras enligt samma rutin som övriga ärenden.”

”Socialtjänsten fick en dragning av oss inför lagens införande så att de visste hur vi skulle agera och sedan upprättades skriftliga rutiner för polis och åklagare. men sedan dess har polisen omorganiserat sig till en (landskap) och en (landskap) enhet och då har rutinen fallit lite. Men grunden finns i alla fall”

”Ja, det finns upprättade rutiner. Däremot följs de inte alltid. Så det är under utveckling. Det behöver bli bättre.”

”VI har inga skriftliga rutiner, barnfridsbrotten hanteras i princip på samma sätt som övriga ärenden (med den skillnad att vi har särskild tid avsatt för ”rena” barnfridsbrott, dvs. när barnet enbart bevittnat och själv inte blivit utsatt)”

”De hanteras enligt samma rutin som övriga ärenden.”

¹¹ En respondent har markerat två svarsalternativ (”Ja” och ”Delvis”), därav blir summan av svaren 25 i stället för 24.

”Inte specifikt men ingår i vår målgrupp och är där med inkluderade i våra rutiner kring Barnhus arbete.”

”Fem kommuner som gör lite olika. Vi försöker ha det så lika för alla kommuner som vi har.”

”Hela barnfridsbrottet är nytt för oss sedan 250501, därför är vi på gång att införa rutiner.”

”Vi saknar fortfarande rutiner kring att fånga upp de ärenden som avser barn där anmälan inkommit till polis. Polis och socialtjänst är inkopplade men såväl statistik som rutiner kring krisstöd saknas. Möjligheten till stöd blir avhängig att socialtjänsten erbjuder det.”

”Alla ärenden ska tas på samråd, dock deltar inte alltid åklagare. Planering kan därmed inte alltid göras och ärendena kan trots samråd ligga länge hos polisen innan vidare handläggning. Socialtjänsten informeras om möjlighet till krisstöd för familjen.”

”Barnfridsbrottsärenden där grundbrottet handlar om vuxenrelation tar vi upp på de ”vanliga” samråden. Samordnare på Barnahus blir uppmärksammade av upprättad anmälan från främst FU-ledare på BINRvuxen. Det är sedan en representant för BINRbarn som medverkar på samrådet och oftast är det BINRbarn som håller i förhöret som stöd till BiNRvuxen. När ett barnfridsbrottsärende fördelats på LPO ska Barnahus försöka få med ansvarig utredare på samrådet.”

Skillnader i jämförelse med tidigare kartläggningar

Jämfört med tidigare resultat är andelen som svarat ja relativt oförändrad mellan de två enkäterna. Däremot ser vi en ökning i andelen barnahus som svarar nej i den aktuella kartläggningen – från 4 % i den tidigare enkäten till 12 % i den senaste.

Fråga 10: Har någon av era samverkande myndigheter infört nya rutiner eller funktioner för att arbeta med barnfridsbrottet specifikt? Hur?

Här svarar en del barnahus att det har införts nya rutiner hos samverkande myndigheter och då främst inom Polismyndigheten. Svaren visar att polisen har pekat ut aktörer, exempelvis en förundersökningsledare eller specifika utredare inom vuxengruppen som ska ansvara för dessa ärenden. Ingen svarar att ett liknande ansvar eller en liknande funktion finns inom socialtjänsten.

Fritextsvar

”Ja polisen har rutiner för att fånga upp dessa ärenden i sina system. socialtjänsten har rutiner för bfb.”

”Polisen för vuxenärende har infört nya rutiner utifrån att detta är ett nytt arbetssätt för dom.”

”En förundersökningsledare hos polisen har ansvar för bf-brotten specifikt.”

”Polisens vuxengrupp har en utsedd förhørsledare som kontaktar oss när det finns ärenden som kan vara lämpliga för samråd. Personen kontaktar oss och vi kontaktar berörd kommun för att erbjuda samråd.”

”Ja! En särskild förundersökningsledare har tillskapats. Den har till uppgift bland annat att samordna barnfridsbrotten.”

”En grupp i gruppen, med koordinator/admin och fu-ledare, barnförhørsledare och utredare, hos polisen.”

”Hos polisen har samordnaren bra kontakt med BIN vuxen, och blir inlagd i barnärenden direkt. så hon ser om det är något nytt som ligger och som ska tas upp på samrådet. Sedan har vi daglig kontakt via mail eller telefon.”

”Sedan något år tillbaka så sitter BIN barn och vuxen på samma våningsplan och de underlättar i kontakten i dessa ärenden.”

”Inga nya funktioner. Dock tar polisens administratör ansvar för att föredra merparten av barnfridsbrotten när ärendet inte är fördelat till handläggare inom polisen.”

”Det finns en samordnare hos polisen på BNR, barnfridsbrottet ingår men hon arbetar inte specifikt med det.”

”Inte direkt. Vid rutinens införande var det oftast polisens samordnare som hanterade dessa samråd. Idag skriver FU ledarna till alla oss på BH för att varsla om att samråd behövs. det förenklar för alla att det finns fler som har möjlighet att ta tag i frågan.”

”Polisen i yttre tjänst jobbar på för att inte missa barnfridsbrottet i samband med ”grundbrotten”.”

”Polisen håller på att arbeta fram rutiner.”

”Vi har startat upp en samverkan samt ska till hösten inleda och slutföra en Pilot del 3.”

”Åklagare har fått till sig att barnfridsbrott ska hanteras på annat sätt. Åklagare ger direktiv att höra barnet redan vid misstanke om barnfridsbrott, dvs innan grundbrottet är utrett. Detta för att få in barnperspektivet ytterligare i dessa ärenden.”

”Nej”

”Nej.”

”Vi vet tyvärr inte.”

”Se ovan avseende rutin hos socialtjänsten att erbjuda alla barn som bevittnar våld utredande samtal hos Barnahus (tyvärr ej satt sig).”

Skillnader i jämförelse med tidigare kartläggningar

Då frågan inte ställts tidigare är det inte möjligt att jämföra skillnader.

Fråga 11: Vilka utvecklingsbehov ser du?

I enkäten tillfrågades barnahussamordnarna vilka utvecklingsbehov de ser. Barnahusens förslag på förbättringar när det gäller barn som bevittnat våld innefattar:

- Att förbättra myndigheternas organisering så att arbetet med barnfridsbrott kan bli en del av barnahusverksamheten, på samma sätt som för andra målgrupper.
- Att säkerställa att samråd hålls vid barnfridsbrottet.
- Att arbetet utförs med ett tydligare barnperspektiv, bland annat genom att barnet får möjlighet att göra sin röst hörd.
- Att säkerställa nödvändiga resurser för utvecklingsarbetet.

Fritextsvar

Fritextsvaren för utvecklingsbehoven har tematiserats i olika kategorier.

Samrådet

”Vi ser positivt på överenskommelse att samråd ska hållas i samtliga ärenden men det behöver nu även fungera fullt ut i praktiken. Finns behov av snabbare handläggning inom polisen.”

”Att alla ärenden som rör misstanke om barnfridsbrott tas upp via samråd.”

”Att alla barn där man ser ett behov av samverkan ska diskuteras på samråd. Blir sårbart när gallringen går genom en eller ett par poliser.”

”Att fler barn som bevittnat våld kommer till samråd och att det inte handlar om att enskild person på polisen ska göra urval. Önskvärt att vi får information om ärendet tidigare innan åklagaren fattat sitt beslut om att man ska höras eller ej.”

”Extremt få ärenden som rör barnfridsbrott tas upp på samråd om barnet inte också varit utsatt för annat brott, tex. misshandel.”

”Samordnare på Barnahus är positiva till mer samråd gällande barnfridsbrott men utmaningen är enligt oss väldigt tydligt: det blir en resursfråga för polis & åklagare.”

”Att åklagarna kan kalla till akuta samråd för att få information från socialtjänsten i ärenden som rör barnfridsbrott för att få en större uppläringsprocent vilket skulle kunna genomföras med tanke på den nya lagstiftningen i OSL, sekretessbrytande bestämmelser.”

”Jag skulle önska att vuxen åklagaren är med på samråden när de gäller barnfridsbrotten. De kanske skulle ge dem en annan inblick i ärendet.”

”Åklagarmyndigheten här ser nu över möjligheten till mer samråd så utvecklingsbehoven är stora.”

Barnperspektivet i fokus

”Vi anser att det kan vara värdefullt att barn hörs trots att det inte finns ett grundbrott.”

”Barnförhör ska hållas oavsett om grundbrottet är klarlagt eller inte. Barnperspektivet är det viktigaste!”

”Att dessa brott betraktas av alla som lika mycket våldsutsatthet som andra brott. Att barnet ska få komma och få möjlighet att berätta om sin upplevelse, även om det finns tveksamheter till ena partens medverkan i grundbrottet.”

”Att i fler ärende hos socialtjänst/polis uppmärksamma barn som bevittnat våld för att sedan samverka utifrån barnperspektivet.”

”Åklagarmyndigheten måste ha mer barnperspektiv, delta i samråd och samköra vuxen och barnutredningen parallellt.”

Likvärdig hantering och samverkan mellan aktörerna

”Att få (landskap) och (landskap) polisen (vuxen) att hantera sina inkomna anmälningar gällande brott i nära på samma vis.”

”Barnahusträffar med samtliga Barnahus i hela Sverige för att få en samlad bild av hur alla arbetar. Så som jag har förstått det kan det skilja en del mellan Barnahus vad man har för arbetsuppgifter eller hur man tolkar uppdraget.”

Organisatorisk utveckling och struktur

”Inkorporera alla barnfridsbrottsärenden så att dessa organisatoriskt ingår i Barnahus.”

”Ett större helhetsgrepp kring barnen som bevittnar våld – även med fokus på att erbjuda den våldsutsatta föräldern och den våldsutövande föräldern rätt stöd. Ett tydligare grepp kring helheten kring familjen med fokus på den bristande omsorgen för barn som bevittnat våld.”

”Fler modiga åklagare som vågar driva ärenden! Så vi får fler domar (både friande och fällande) för att se vad domstolarna letar efter, vilka kriterier vi ska leta efter.”

”Att samtliga barnfridsbrott anmäls.”

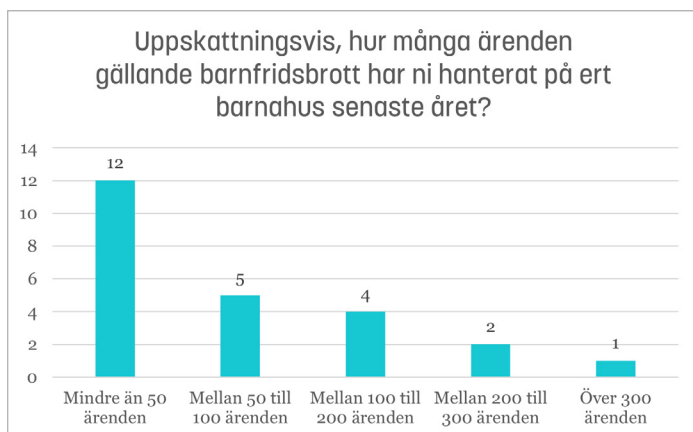
”Bygga vidare på det som börjat rulla framåt nu.”

Resurser

”Inga nya resurser har tillsatts i samband med den nya lagstiftningen. Svårt att möta upp det växande behovet.”

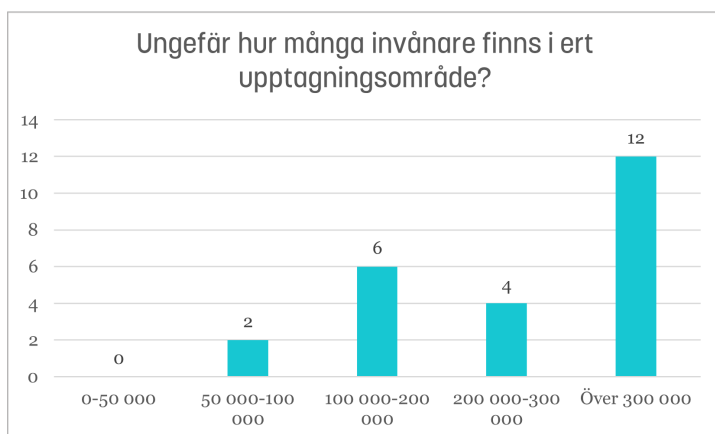
Fråga 12: Uppskattningsvis, hur många ärenden gällande barnfridsbrott har ni hanterat på ert barnahus senaste året?

Hälften av barnahusen svarar att de har hanterat färre än 50 ärenden under senaste året vilket i genomsnitt blir ungefär ett ärende per vecka. Tre barnahus har haft fler än 200 ärenden under det senaste året.

Fråga 13: Ungefär hur många invånare finns i ert upptagningsområde?

Hälften av barnhusen som besvarat enkäten har fler än 300 000 invånare och 17 % att det finns 200 000–300 000 invånare i upptagningsområdet. Ett av fyra barnahus har mellan 100 000–200 000 invånare i sitt upptagningsområde och 8 % svarar mellan 50 000–100 000 invånare. Inget barnahus har färre än 50 000 invånare i sitt upptagningsområde.

Diskussion

Barnahus är en samverkansform som syftar till att stärka barnets rätt till skydd, stöd och rättssäkerhet vid misstanke om att barnet utsatts för brott. Genom att samla berörda aktörer – såsom polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvård – på en och samma plats, skapas förutsättningar för en samordnad och barnanpassad process. En central del i barnahusmodellen är att brottsutredning och socialtjänstutredning sker parallellt, med barnets bästa i fokus.

För att barnahusets syfte ska kunna uppnås krävs dock att ärendet initieras av utredande myndigheter. Om barnahus inte får kännedom om barnfridsbrottet, uteblir samordningen – vilket i praktiken innebär att barnet riskerar att gå miste om det stöd och skydd som barnahus kan erbjuda.

Enbart genomförande av barnförhör i barnahuslokaler inte är tillräckligt. För att barnet verkligen ska få ta del av de samlade insatserna som finns inom barnahus krävs att samverkan påbörjas genom samråd och de pågående utredningarna bedrivs parallellt med en helhetssyn på barnets situation.

Fyra år efter att barnfridsbrottet infördes i svensk lagstiftning visar denna kartläggning att implementeringen av barnfridsbrottet i barnahus fortfarande varierar och är bristfällig. Trots att 92 % av barnahusen uppger att barn som bevittnat våld ingår i deras målgrupp, genomför bara cirka en tredjedel (29 %) samråd i alla barnfridsbrottsärenden.

Barnafrid föreslår följande åtgärder för att säkerställa att barn som bevittnat våld får det skydd och stöd de har rätt till:

- Inför tydligare nationella riktlinjer för samråd vid barnfridsbrottet. Se över huruvida särskilda samråd behöver utvecklas när snabba utredningsåtgärder är nödvändiga.
- Förstärk barnperspektivet i hela rättsprocessen. Bland annat måste barnets rätt att höras stärkas – det ska inte vara beroende av inställningen hos grundbrottets målsägande.
- Tillför resurser och ta fram tydligare rutiner inom polisen för att möta det ökade behovet.
- Genomför en nationell kartläggning av socialtjänstens arbete med barnfridsbrottet.

Tydligare nationella riktlinjer för samråd vid barnfridsbrottet

Kartläggningen visar att samråd återkommande uteblir i ärenden med barnfridsbrott. Förklaringar som anges är bland annat att de hanteras av andra utredningsenheter än polisens barnutredare inom brott i nära relation samt att det ibland har hållits barnförhör i ett akut skede. Resultatet pekar också på att det är polis och åklagare

som avgör om ett ärende ska tas upp på samråd. Det baseras ofta på hur de bedömer grundbrottets förutsättningar. Enligt riktlinjerna från 2009 anses samrådet vara navet för barnahusverksamheterna. Samrådet anses vara en effektiv modell för att initialt planera och koordinera verksamheternas insatser.¹²

Samrådet är en central del av barnahusmodellen och syftar till att planera och samordna de olika aktörernas insatser – både brottsutredning och socialtjänstutredning – så att de kan genomföras parallellt utan att motverka varandra. Vid samrådet deltar representanter från barnahus samverkansparter: polis, åklagare, socialtjänst, barn- och ungdomsmedicin samt barn- och ungdomspsykiatri. Utgångspunkten är alltid barnets bästa och att skapa en trygg och samordnad process. Samrådet är också ett tillfälle att identifiera barnets behov av skydd och stöd – något som riskerar att förbises om samråd inte genomförs.

När samråd uteblir finns en påtaglig risk att barnets behov åsidosätts och att både rättsprocessen och det sociala stödet försvagas. Det är därför avgörande att rutinerna för samråd fungerar även i ärenden som rör barnfridsbrott. En fråga som väcks är om barnahus bör utveckla en mer flexibel och dynamisk rutin för samråd, särskilt i de fall där barnförhör redan har hållits akut. Även i sådana situationer finns det starka skäl att genomföra ett samråd i efterhand, för att säkerställa att barnets behov tillgodoses och att samverkan mellan myndigheterna fungerar som avsett.

Vid de kartläggningar som Barnafrid har gjort har det framkommit att dessa barnförhör ofta hålls i ett tidigare skede och att ärenden inkommer i större utsträckning genom att någon ringer till polisen som rycker ut akut. Det innebär att det ställs andra krav på hanteringen av ärendet.

Flera barnahus lyfter behovet av nationell styrning, tydligare rutiner och ökad samverkan mellan polis, åklagare och socialtjänst. Bristen på resurser, särskilt inom polis och åklagare, anges som ett hinder för att kunna genomföra samråd och erbjuda stöd i den omfattning som krävs.

Förstärkt barnperspektiv i hela rättsprocessen

Resultatet från kartläggningen visar att barnfridsbrott ofta hanteras annorlunda än andra brott mot barn. I många fall är beslutet att hålla barnförhör direkt kopplat till om grundbrottet – exempelvis våld mot en förälder – kan styrkas. Om den vuxna målsäganden drar tillbaka sin anmälan eller om bevisläget är svagt, riskerar barnets berättelse att aldrig bli hörd. Detta innebär att barnets rätt att komma till tals hamnar i skymundan, och att viktiga uppgifter om barnets upplevelser och behov inte fångas upp. Samtidigt ökar risken att samhället inte tar sitt ålagda ansvar för barnets skydd.

En grundläggande princip är att barnet ska ha rätt att komma till tals. Denna rätt får inte vara beroende av den vuxna målsägandens inställning till grundbrottet. När barnets rätt att höras villkoras av vuxnas agerande eller rättsprocessens utformning, försvagas både barnets

12 Rikspolisstyrelsen (2009) Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets barnahus.

rättsskydd och möjligheten att erbjuda skydd och adekvat stöd. Det strider mot intentionerna i både barnkonventionen och barnfridsbrottets lagstiftning. Såväl förarbete till lagstiftningen och Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum är tydliga med att utredningarna ska bedrivas parallellt och barnets rätt att höras ska inte vara beroende av den vuxnes inställning.

Tillför resurser och ta fram tydligare rutiner inom polisen

Barnhusens upplevelse är att polisen saknar resurser för att omhänderta barnfridsbrottet, vilket påverkar beslut om till exempel samråd ska hållas och utredningen av barnfridsbrottet. Barnafrid saknar kännedom om polisens resurser, men då antalet anmälda barnfridsbrott är nästan tre gånger så stor som uppskattningen av brottet, ser vi skäl att se över resurstillsättningen. Många barnahus beskriver att myndigheter, främst polisen, har infört nya rutiner eller funktioner för att arbeta med barnfridsbrottet specifikt. Ett arbete som behöver utvärderas och spridas nationellt.

Nationell kartläggning av socialtjänstens arbete med barnfridsbrott

Av svaren i aktuell kartläggning framgår att polisen genomför ett utvecklingsarbete för att säkerställa samarbetet mellan vuxenutredare och barnutredare. Att något liknande arbete pågår inom socialtjänsten har inte framkommit. I enkätsvaren går att utläsa att socialtjänsten anmäler brott till samråd när grundbrottet skett mot ett syskon. Däremot framgår att de mer sällan anmäler när grundbrottet är mot en vuxen. Det finns därför skäl att se över detta ytterligare. Barnafrid ser behov av att säkerställa att socialtjänsten besitter kunskap om brottet, rekommendationerna om polisanmälan samt möjlighet att bryta sekretess. Det finns också skäl att anta att samverkan inom socialtjänsten behöver förbättras samt att krisstöd och stöd till barnet och familjen behöver stärkas.

Avslutande ord

Barnfridsbrottet är ett viktigt steg för att synliggöra och skydda barn som lever med våld i nära relationer. Kartläggningen visar att barnfridsbrottet i praktiken ännu inte är fullt ut integrerat i barnhusens arbete på motsvarande sätt som för andra brott mot barn. Det finns en stark vilja och ett växande engagemang, men också tydliga strukturella och organisatoriska hinder. Genom fortsatt samverkan, kunskapsutbyte och utveckling av rutiner kan samhället gemensamt skapa en mer rättssäker och barncentrerad hantering.

I arbetet med en eventuell förändring av lagstiftning liksom vid framtagning av metodstöd, är det viktigt att tillvarata barnhussamordnarnas erfarenhet och kompetens. Lika angeläget är det att tillvarata den forskning som bedrivs, till exempel pågående forskning om barnfridsbrottet och barns röster och den rättsliga hanteringen vid Göteborgs universitet.

Barnafrid vill återigen rikta ett stort tack till alla barnhussamordnare som deltagit i och bidragit med värdefulla insikter i denna kartläggning.

Bilaga 1

Enkätfrågor om arbetet med barnfridsbrott i barnahus

Fråga 1: Är alla barn som misstänkts ha blivit utsatta för barnfridsbrott målgrupp i ert barnahus, oavsett om förövaren är vuxen eller syskon?

Fråga 2: Genomförs samråd i alla ärenden som rör barnfridsbrottet?

Fråga 3: I vilken utsträckning samråd genomförs i jämförelse med misstänkt fysisk misshandel

Fråga 4: I vilken utsträckning samråd genomförs i jämförelse med misstänkt sexuellt våld

Fråga 5: Finns det skillnader i vilken aktör som anmäler till samråd mellan ärenden som rör misstänkt barnfridsbrott och ärenden som rör barn som misstänkts ha blivit slagna eller utsatt för sexuellt våld?

Fråga 6: Enligt din uppfattning, finns det skillnader i brottsutredningen i ärenden med barn som bevittnat våld jämfört med barn som blivit slagna eller utsatta för sexuellt våld?

Fråga 7: Erbjuder ditt barnahus krisstöd?

Fråga 8: Om ja eller delvis; erbjuder ditt barnahus krisstöd till barn som bevittnat våld?

Fråga 9: Finns det upprättade rutiner för hur barnfridsbrottärenden ska hanteras på ert barnahus?

Fråga 10: Har någon av era samverkande myndigheter infört nya rutiner eller funktioner för att arbeta med barnfridsbrottet specifikt? Som exempel kan vara en samordnande funktion inom polisen. Beskriv gärna hur.

Fråga 11: Vilka utvecklingsbehov ser du?

Fråga 12: Uppskattningsvis, hur många ärenden gällande barnfridsbrott har ni hanterat på ert barnahus senaste året?

Fråga 13: Ungefär hur många invånare finns i ert upptagningsområde?

Fråga 14: Övriga kommentarer eller tankar du vill dela med dig av till oss?

Bilaga 2

Referenser

Barnafrid (2024). Barnfridsbrottet: Uppföljande enkät om tillämpningen på barnahus hösten 2023.

Barnafrid (2022). Barnfridsbrottet: Uppföljande enkät om Barnahusens arbete våren 2022.

Brottsförebyggande rådet (2025). <https://bra.se/statistik>.

Polismyndigheten (2024). Polismyndighetens årsredovisning 2024. Diarienummer A112.305/2024.

Rikspolisstyrelsen (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus. Ju2009/08003/KRIM.

SOU 2019:32 Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord.

